

Copyright © 2020 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2020 • 8(20) • 5-15

ISSN 2147-8473

Gençlerde Nesiller Arası Normatif Dayanışma ve Empati Düzeyi Araştırması

Serhat Öztürk*
Nihan Yılmaz**

Öz

Bu araştırmanın amacı, gençlerde nesiller arası normatif dayanışma ve empati düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilen 18-29 yaş arası 500 genç oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, Ailelerde Nesiller Arası Normatif Dayanışma Ölçeği ve Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği kullanılmıştır. Değişkenler arasında ilişki ve anlamlı bir farklılık olup olmadığının belirlenmesi için t-testi, Anova kullanılmıştır. İkili ilişkilerin yönü ve gücü ise, korelasyon analizi ile belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, gençlerin normatif dayanışma puanlarının ve empati düzeylerinin yüksek düzeylere yakın olduğu belirlenmiştir. Gençlerde normatif dayanışma ile cinsiyet, ebeveyn eğitim durumu ve algılanan gelir durumu arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca gençlerde normatif dayanışma ile empati düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu araştırma ile, toplumsal değerlerimizin korunması ve sürdürülebilmesi için oldukça önemli olan ve nesiller arası dayanışmanın bir boyutunu oluşturan normatif dayanışma ile empati düzeyi belirlenerek literatüre katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genç, empati, normatif dayanışma, nesiller arası dayanışma.

* Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Ankara, sozturk@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7285-983X

** Arş. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Aile ve Tüketici Bilimleri Bölümü, Ankara, nihangursoy@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2451-0852

Abstract

The aim of this study is to investigate the relationship between intergenerational normative solidarity and empathy level in young people. The study sample consisted of 500 young people between the ages of 18 and 29 selected by convenience sampling. As the data collection tool, the Scale for the Determination of Intergenerational Normative Solidarity and the Empathy Level in Families were used. A t-test and analysis of variance (ANOVA) were conducted to determine whether there was a relationship and a significant difference between the variables. The direction and strength of the bilateral relationships were determined by correlation analysis. The results of the study revealed that the normative solidarity scores and empathy levels of young people were close to high. Significant differences were revealed between normative solidarity in young people and their gender, parents' educational status, and perceived income status. Furthermore, a positive relationship was found between normative solidarity and empathy level in young people. This study's contribution to the literature is that it establishes a link between empathy levels and normative solidarity, which is central in protecting and sustaining social values and further constitutes a dimension of intergenerational solidarity.

Keywords: Young people, empathy, normative solidarity, intergenerational solidarity.

Giriş

Günümüzde, küreselleşme, bireyselleşmenin ön plana çıkması, evlenme oranlarının azalması, boşanma oranlarının artması, aile yapısında ve geleneksel yapıda meydana gelen değişimler (tek ebeveynli aileler, parçalanmış aileler) aile içinde dayanışma konusundaki değişimleri de beraberinde getirmektedir. Kentleşme, artan coğrafi hareketlilik, küreselleşmenin bir sonucu olarak işgücü piyasasındaki ve gençlerin sosyalleşme biçimindeki değişimler, değerlerde değişimlere sebep olmakta ve bu değişim de nesiller arası dayanışmayı etkilemektedir (Hammerström, 1993: 705-707; Yavuz ve Özmete, 2012: 9; Özmete, 2017: 1).

Normatif dayanışma, nesiller arası dayanışmanın bir boyutunu oluşturmaktadır. Normatif dayanışma, aile içinde üstlenilen role bağlılık ve yükümlülükleri yerine getirme derecesi, aileye ve nesiller arası rollere verilen önem, evlat olarak yükümlülüklere duyulan bağlılığın derecesi olarak tanımlanmaktadır (Bengtson ve Roberts, 1991: 860). Normatif dayanışma, şu sorumluluklara yönelik tutumları içermektedir (Roberts ve diğerleri, 1991: 22): Yetişkin çocuklar, gerektiğinde yardım etmek için ebeveynlerine yakın bir yerde yaşamalı, yetişkin çocuklar ebeveynlerini desteklemek için bazı şeylerden fedakarlık etmeye istekli olmalı,

ebeveynler yetişkin çocuklarına ihtiyaç duyduklarında yardım almaya ilişkin güvenebilmeli, ve ebeveynler, çocukları için yaptıkları fedakarlıklardan bazılarında vazgeçme hakkına sahip olabilmelidir.

Gün geçtikçe insanlar daha karmaşık ve yoğun bir kişilerarası ilişkiler örüntüsü ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu karmaşıklık, toplumda kişilerarası ilişkilerin bozulmasına, kişilerarası çatışmalara, insanların birbirlerine yabancılaşmasına ve yalnızlık duygusuna kapılmalarına neden olmaktadır (Rehber, 2007: 1). Ailede nesiller arası dayanışmanın sağlanması ve sürdürülmesi hem yaşlanan büyükler, hem de toplumda yetişkin olmaya hazırlanan gençler için ayrı bir öneme sahiptir (Özmete, 2017: 5). Nesiller arası dayanışmanın sağlanması ve sürdürülmesi açısından kişilerarası ilişkinin iyileştirilmesinde, yabancılaşma ve yalnızlık duygusunun engellenmesinde empati kavramı karşımıza çıkmaktadır. Empati insanların birbirini anlamasında önemli bir yetenek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin, karşısındaki kişinin duygularını anlaması, onun yerine kendini koyabilmesi iletişimde yaşanan aksaklıkları da en aza indirebilir (Rehber ve Atıcı, 2009: 324).

Basitçe diğerlerinin duygularını anlama becerisi olarak tanımlanan empati tüm sosyal becerilerin de temelini oluşturmaktadır (Gökkaya ve Tekinsav-Sütçü, 2018). Empati kavramının yeniden yapılandırılması ve bugünkü öneminin kaynağı Rogers'a dayanır. Rogers (1975: 2), empatinin gerekliliğinden ziyade şart olduğunu ileri sürmüştür. Empati onun öncesinde bir teori iken ondan sonra yeniden keşfedilerek bilişsel yetenek olarak değerlendirilmiştir. Rogers'a göre empati, "bir kimsenin içsel referans çerçevesini doğru olarak algılamak, onun duygusal unsurlarını ve anlamlarını kendisi imiş gibi yaşamak ve bu -miş gibi- olma koşulunu mutlaka yerine getirmektir" (Rogers, 1959: 185; 1975: 3-4). Empati kavramının, sözü geçen yıllardan sonra önem kazanmış olmasının en önemli etkenlerinden biri Kohut'un empatiye verdiği önemdir. Kohut, empatiyi "aracılı içgözlem" (vicarious introspection) olarak tanımlamış ve bir insanın iç dünyasını keşfetmek için en önemli araçlardan biri olarak değerlendirmiştir (Kohut, 1959: 459).

Kişinin karşısındaki ile empati kurabilmesi için önce kendisi ile karşısındaki kişinin ayrımını bilişsel olarak yapabilmesi ve karşısındaki kişinin hangi duygu durumu içerisinde olduğunu bilişsel olarak ayırt edebilmesi gerekmektedir (Hoffman, 1984: 105-108). Bilişsel boyutun yanı sıra, doğumdan itibaren insan çevresindekilerin duygularını da bilişsel olarak algılayıp duygusal olarak tepkiler verdiği için duygusal boyut da empatide büyük önem taşımaktadır (Thompson ve Gullone, 2003: 4-5).

Nesiller arasındaki dayanışmanın ve paylaşımların azalması nesiller arasındaki çatışmaların artmasına sebep olmaktadır. Oysaki toplumsal değerlerimizi korumak ve sürdürülebilmek için nesiller arası ilişkileri güçlendirecek, aktarımları ve paylaşımları kolaylaştıracak ve yaşlı ebeveyn/büyük ebeveyn ile genci bir araya getirecek çalışmaların artması oldukça önemlidir (Canatan, 2008: 67; Hazer, 2012: 138; Görgün-Baran ve Çoban, 2012: 189).

Ailelerde, nesiller arası dayanışmaya ilişkin yapılan çalışmaların artması ve bu konuya olan ilginin yoğunlaşması aile yaşantısını güçlendirme, ebeveynler/büyük ebeveynler ve çocukların/torunların karşılıklı olarak birbirlerinin beklentilerini anlama ve sorunlarına çözüm yolları bulmayı kolaylaştırma açısından oldukça önemlidir.

Araştırmanın Amacı ve Problemleri

İlgili literatür incelendiğinde, normatif dayanışma ile empati düzeyi arasındaki ilişkiyi ya da ilgili konuyu gençler açısından inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Literatürdeki eksiklik göz önüne alındığında; empati becerisi ile bireylerin daha iyi ilişkiler geliştirilebileceği ve toplumsal değerlerimizi korumak ve sürdürülebilmek için nesiller arası ilişkilerin önemi göz önüne alındığında normatif dayanışma ve empati düzeyinin araştırılması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, bu çalışma, toplumsal değerlerimizin korunması ve sürdürülebilmesi için oldukça önemli olan ve nesiller arası dayanışmanın bir boyutunu oluşturan normatif dayanışma ile empati düzeyinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu bağlamda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Gençlerde nesiller arası normatif dayanışma ile empati düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?
2. Normatif dayanışma yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ebeveyn eğitim durumu, çalışma durumu ve algılanan gelir düzeyine göre farklılaşma göstermekte midir?

Yöntem

Çalışma Grubu

Bu çalışmanın verileri, Türkiye’de Ankara ilinin Çankaya ilçesine bağlı Bahçelievler, Emek ve Beşevler semtlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile seçilen 18-29 yaş arası 500 genç ile yüz yüze yapılan görüşmeler sonucu toplanmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, yakın çevrede bulunan ve ulaşılması kolay, elde mevcut ve araştırmaya katılmak isteyen (gönüllü) bireyler üzerinde yapılan bir örnekleme yöntemidir (Erkuş, 2013).

Araştırmaya katılan gençlere ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Demografik Özelliklerin Dağılımı

	N	%
Yaş Grupları		
18-21 Yaş	169	33.8
22-25 Yaş	214	42.8
27-29 Yaş	117	23.4
Cinsiyet		
Erkek	225	45.0
Kadın	275	55.0

Eğitim Durumu		
Lise ve altı	82	16.4
Üniversite ve devam ediyor	371	74.2
Lisansüstü ve devam ediyor	47	9.4
Ebeveyn Eğitim Durumu		
Lise ve altı	316	63.2
Üniversite	149	29.8
Lisansüstü ve devam ediyor	35	7.0
Çalışma Durumu		
Çalışmıyor	286	57.2
Yarı zamanlı çalışıyor	80	16.0
Tam zamanlı çalışıyor	134	26.8
Algılanan Gelir Düzeyi		
Düşük	56	11.2
Orta	386	77.2
Yüksek	58	11.6
Toplam	500	100.0

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların %42.8'inin 22-25, %33,8'inin 18-21 ve %23.4'ünün 26-29 yaş aralığında olduğu, %55.0'ını kadınların, %45.0'ını ise erkeklerin oluşturduğu görülmüştür. Katılımcıların yarıdan fazlasının (%74,2) üniversite mezunu olduğu ve ya üniversitede okumakta olduğu, %9.4'ünün ise yüksek lisans/ doktora mezunu olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin %63.2'sinin lise ve altı, %29.8'inin üniversite, %7.0'ının ise lisansüstü mezunu olduğu veya devam ettiği belirlenmiştir. Çalışma durumları incelendiğinde katılımcıların %57.2'sinin çalışmadığı, %16.0'ının yarı zamanlı çalıştığı ve %26.8'inin tam zamanlı çalıştığı görülmüştür. Katılımcılara gelir durumlarını nasıl değerlendirdikleri sorulduğunda %77.2'si orta %11.6'sı yüksek ve %11.2'si düşük cevabını vermiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada uygulanan anket formu üç bölümden oluşmakta olup, birinci bölümde; gençlerin normatif dayanışma düzeylerini belirlemeye yönelik *Nesiller Arası Normatif Dayanışma Ölçeği* (Netzer, 1994) kullanılmıştır. Anketin ikinci bölümünde, gençlerin empati düzeyini belirlemede *Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği* (Lawrence ve diğerleri, 2004)

kullanılmıştır. Anketin son bölümünde ise, gençlerin demografik özelliklerini belirlemeyi amaçlayan sorulara yer verilmiştir.

Araştırma formunun uygulama aşamasına geçilmeden önce Ankara Valiliğinin ilgili hizmet biriminden resmi izinler alınmıştır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından hazırlanan araştırma formuna bağlı kalınarak 11 Haziran 2017- 26 Haziran 2018 tarihleri arasında bireylerle yüz yüze yapılan görüşmeler sonucunda toplanmıştır. Araştırma formunun ilk sayfasında; araştırmacının amacı, araştırmaya katılımın araştırmacı için önemi, verilen cevapların gizliliği, katılımın tamamıyla gönüllü olduğu ve araştırmacıyla irtibat hakkında katılımcılara ön bilgi verilmiştir. Her bir görüşme ortalama 8 dakika sürmüştür.

Ailelerde Nesiller Arası Normatif Dayanışma: Ailelerde nesiller arası normatif dayanışmada, Netzer (1994) tarafından daha önce yapılan çalışmalardan (Brody ve diğerleri, 1983; Brody ve diğerleri, 1984; Heller, 1976; Seelbach, 1977; Seelbach ve Sauer, 1977; Brackbill ve Kitch, 1991) yararlanılarak geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Ölçekte 9 ifade yer almaktadır, bu ifadeler şunlardır;

“Yaşlı bir kişinin karşılayamayacağı sağlık harcamasını, oğlu ya da kızı ödemek zorundadır.”, “Bir aile yaşlı ebeveynlerine destek olmak amacıyla çocuklarının istedikleri bazı şeyleri feda etmelidir.”, “Yetişkin bir evlat, anne ve babası kendi kendine bakamayacak duruma geldiğinde, anne ve babasının bakımından sorumludur.”, “Ebeveynler çocukları için yapmış oldukları fedakârlıklar için karşılık bekleme hakkına sahiptir.”, “Yetişkin evlat ve yaşlı ebeveynler için aynı evde yaşamaları iyi bir fikirdir.”, “Evli çocuklar ailelerine yakın bir çevrede yaşamalıdır, böylece birbirlerine yardım edebilirler.”, “Yetişkin çocuklar ailelerine yakın bir yerde yaşıyorlarsa, ailelerini haftada en az bir kez ziyaret etmelidirler.”, “Yaşlı ebeveynler, yetişkin evlatlarının yerine getirmesi gereken sorumluluklarına mutlaka yardım etmelidirler.”, “Yapılan aktiviteler olabildiğince yetişkin çocuklar ve ebeveynler arasında paylaşılmalıdır.” Bu ifadelere verilen cevaplar ise; “Kesinlikle Katılıyorum, Katılıyorum, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde olmak üzere 1 ile 4 aralığında kodlanmıştır. Katılımcılara istedikleri soruları cevaplamama özgürlüğü verilmiştir; bu nedenle, Netzer’in (1994) belirlediği puanlama sistemindeki gibi, cevaplanan soruların puanları toplanmış ve cevaplanan soru sayısına bölünmüş ve seçenek sayısı (4) ile çarpılmıştır. Bu 9 ifadeye verilen cevaplardan 4 ile 16 arasında bir puan aralığı ortaya çıkmıştır. Katılımcıların aldıkları puanlar yükseldikçe nesiller arası normatif dayanışma da yükselmektedir. Nesiller arası normatif dayanışma ölçeği, Netzer (1994) tarafından geliştirilmiş, Öztürk ve Hazer (2016) tarafından ise Türkçe’ye uyarlanmış ve ölçeğin iç tutarlılığı $\alpha=0.75$ olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi için güvenilirlik analizi (Cronbach Alpha) kullanılmış, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) hesaplanmış ($\alpha=0.82$) ve ölçek güvenilir bulunmuştur.

Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği: Empati Düzeyi Belirleme Ölçeği, Lawrence ve diğerleri (2004) tarafından geliştirilmiş, Kaya ve Çolakoğlu (2015) tarafından ise Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek temelde empatiyi toplumsal anlayış çerçevesinde ölçmeyi hedeflemektedir. Ölçek, likert tarzı 13 maddeden oluşmaktadır. Bu çalışmada her bir madde, 1 (kesinlikle katılmıyorum) ile 5 (kesinlikle katılıyorum) arasında puanlanmıştır. Ölçekten alınan puanlar 13 ile 65 arasındadır ve alınan yüksek puanlar, bireylerin yaşamdan duydukları tatmininin de yüksek olduğunu göstermektedir. Kaya ve Çolakoğlu (2015) tarafından ölçeğin iç tutarlılığı $\alpha=0.78$ olarak bulunmuştur. Bu çalışmada ise ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi için güvenilirlik analizi (Cronbach Alpha) kullanılmış, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha) hesaplanmış ($\alpha=0.83$) ve ölçek güvenilir bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Ölçme araçlarından elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktarılarak uygun istatistiksel işlemlerin yapılması için hazır hale getirilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin istatistiksel analizi için SPSS 24.0 paket programı kullanılmıştır.

Çalışmada katılımcılara ilişkin demografik ve tanımlayıcı bilgiler sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma gibi tanımlayıcı istatistiklerle ifade edilmiştir (Tablo 1). Ayrıca Tablo 2'de gençlerin nesiller arası normatif dayanışma ve empati düzeylerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Araştırmada değişkenler arasında farklılık olup olmadığı, grup sayısı iki ise (cinsiyet vb.) "İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi" (t testi), grup sayısı ikiden fazla ise (eğitim durumu, aylık gelir, yaş vb.) "Tek Yönlü Varyans Analizi" (ANOVA) ile test edilmiştir. Analiz sonucunda farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığı "Çoklu Karşılaştırma Testi" (Scheffe) ile kontrol edilmiş ve sonuçlar tablolar halinde verilmiştir (Tablo 3). Çalışmada empati düzeyi ile yaşamdan duyulan tatmin arasındaki ikili ilişkilerin yönü ve gücü ise, Çift Yönlü Pearson Korelasyon Analizi ile belirlenmiştir (Tablo 4).

Etik İlkeler

Araştırmaya katılan tüm katılımcılardan imzalı aydınlatılmış onam alınmıştır. Helsinki Bildirgesi'ne göre yürütülen çalışma, Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu tarafından etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bulgular

Gençlerde Normatif Dayanışma ve Empati

Araştırmaya katılan gençlerin normatif dayanışma puan ortalamasının ($11,54 \pm 2,09$) yüksek düzeylere yakın olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan gençlerin empati düzeyleri puan ortalamasının ise ($47,80 \pm 7,77$) orta düzeyin biraz üzerinde olduğu görülmektedir. (Tablo 2).

Tablo 2. Normatif Dayanışma ve Empati Düzeyi Tanımlayıcı İstatistikleri

	N	Min-Max	Ort.	Std. Sapma
Normatif Dayanışma	500	4-16	11,54	2,09
Empati Düzeyi	500	13-65	47,80	7,77

Tablo 3'te gençlerin normatif dayanışma ve empati düzeyleri puan ortalamalarının sosyo-demografik değişkenlere göre karşılaştıran t-testi ve Anova sonuçları bulunmaktadır. Araştırmada gençlerin normatif dayanışma puan ortalamaları yaş gruplarına ($p>0,05$, $t=-0,940$); eğitim durumuna ($p>0,05$, $F=1,953$); çalışma durumuna ($p>0,05$, $t=-1,524$) göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir (Tablo 3).

Gençlerde normatif dayanışma cinsiyete göre incelendiğinde; anlamlı farklılıklar göstermektedir ($p<0,001$, $t=4,052$). Erkeklerin normatif dayanışmaya ilişkin puan ortalamaları ($11,95\pm 2,18$) kadınların normatif dayanışma puan ortalamalarına ($11,21\pm 1,94$) göre daha yüksektir ve istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 3).

Tablo 3'te görüldüğü üzere; gençlerde normatif dayanışma ebeveyn eğitim durumuna göre de anlamlı farklılıklar göstermektedir ($p<0,001$, $t=3,741$). Ebeveynleri lise ve altı düzeyde eğitim alanların normatif dayanışmaya ilişkin puan ortalamaları ($11,81\pm 2,11$) ebeveynleri lisans ve üstü düzeyde eğitim alanların normatif dayanışma puan ortalamalarına ($11,09\pm 1,97$) göre daha yüksektir ve istatistiksel olarak anlamlıdır (Tablo 3).

Gençlerde normatif dayanışma algılanan gelir durumuna göre incelendiğinde de; anlamlı farklılıklar göstermektedir ($p<0,01$, $F=6,433$). Farklılığın hangi gruplar arasında ortaya çıktığını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre; gelir durumunu "orta" olarak değerlendirenlerin normatif dayanışma puan ortalamaları ($11,69\pm 1,99$) gelir durumunu "düşük" olarak değerlendirenlerle oranla ($10,65\pm 2,40$) daha yüksektir ve istatistiksel olarak anlamlıdır.

Gençlerin empati düzeyleri puan ortalamalarına bakıldığında ise; çalışmada alınan tüm değişkenler [yaş grupları ($p>0,05$, $t=0,090$); cinsiyet ($p>0,05$, $t=3,206$); eğitim durumu ($p>0,05$, $F=0,575$); ebeveyn eğitim durumu ($p>0,05$, $t=1,826$); çalışma durumu ($p>0,05$, $t=2,286$) ve algılanan gelir durumu ($p>0,05$, $F=1,263$)] açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır (Tablo 3).

Tablo 3. Katılımcıların Değişkenlere Göre Normatif Dayanışma ve Empati Düzeyi Puanları

Değişkenler	Normatif Dayanışma				Empati Düzeyi			
	Ort.±S.S.	Fark	t / F	p	Ort.±S.S.	Fark	t / F	p
Yaş Grupları								
18-22 Yaş arası (1)	11,45±2,08	-	-0,940	0,348	47,61±7,60	-	0,090	0,604
23-29 Yaş arası (2)	11,63±2,09				47,97±7,93			
Cinsiyet								
Erkek (1)	11,95±2,18	(1)-(2)	4,052	0,000***	47,08±8,21	-	3,206	0,620
Kadın (2)	11,21±1,94				48,38±7,35			
Eğitim Durumu								
Lise ve altı (1)	11,94±2,19	-	1,953	0,143	46,96±8,13	-	0,575	0,560
Lisans ve devam ediyor (2)	11,49±2,08				47,94±7,72			
Lisans üstü (3)	11,30±2,09				48,13±7,63			
Ebeveyn Eğitim Durumu								
Lise ve altı (1)	11,81±2,11	(1)-(2)	3,741	0,000***	47,41±7,88	-	1,826	0,144
Lisans ve üstü (2)	11,09±1,97				48,46±7,54			
Çalışma Durumu								
Çalışıyor(1)	11,42±2,04	-	-1,524	0,128	47,96±7,35	-	2,286	0,590
Çalışmıyor(2)	11,71±2,14				47,58±8,31			
Algılanan Gelir Durumu								
Düşük (1)	10,65±2,40	(1)-(2)	6,433	0,002**	47,43±7,59	-	1,263	0,284
Orta (2)	11,69±1,99				47,62±7,86			
Yüksek (3)	11,54±2,09				49,31±7,28			
*** p<0,001 ** p<0,01 *p<0,05								

Normatif dayanışma ile empati düzeyi arasındaki ikili ilişki, değişkenler arası korelasyon katsayıları ile belirlenmiştir. Buna göre; normatif dayanışma ile empati düzeyi ($r=0,117$) pozitif yönde ilişkili bulunmuştur ($p<0,01$) (Tablo 4).

Tablo 4. Normatif Dayanışma ile Empati Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Empati Düzeyi		
Normatif Dayanışma	r	0,117
	p	0,001**
** $p<0,01$		

Tartışma

Gençlerin empati düzeyleri ve yaşam tatminleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmanın sonuçlarına göre; gençlerin normatif dayanışma puanlarının yüksek düzeylere yakın olduğu bulunmuştur. Öztürk ve Hazer'in (2016) ailelerde nesiller arası dayanışma boyutlarını belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında ve Öztürk'ün (2016) ailelerde nesiller arası normatif dayanışmayı belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği araştırmasında da aynı şekilde puan ortalamalarının yüksek düzeylere yakın olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre, gençlerin aile içinde üstlenilen rollere bağlı oldukları ve yükümlülüklerini yerine getirdikleri düşünülebilir.

Gençlerde normatif dayanışma ile cinsiyet arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Erkeklerin normatif dayanışmaya ilişkin puan ortalamaları kadınların normatif dayanışma puan ortalamalarına göre daha yüksek olarak belirlenmiştir. Bu sonuca göre, erkeklerin anne ve babalarıyla kadınlara göre daha yakın dayanışma ilişkileri olduğu düşünülebilir. Öztürk'ün (2016) araştırmasında ise araştırma bulgularından farklı olarak normatif dayanışma ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Gençlerde normatif dayanışma ile algılanan gelir durumu arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Orta gelir durumuna sahip olanlara ilişkin normatif dayanışma puan ortalamaları daha yüksektir. Öztürk'ün (2016) araştırmasında ise gençlerin nesiller arası normatif dayanışma puan ortalamaları algıladıkları gelir durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Normatif dayanışmanın, aile üyelerinin aile yükümlülüklerine ve rollerine olan bağlılığının gücüne hitap ettiği göz önüne alındığında (Netzer, 1994: 88); Kağıtçıbaşı (2008); orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ailelerin toplumsal normlara en çok uyanlar olduklarını, toplumsal normlara uymama davranışının en fazla alt sosyo ekonomik düzeye sahip olan ailelerde görüldüğü ve üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ailelerde ise davranışların daha da serbestleştiğini belirtmiştir. Roberts ve diğerlerinin (1991) araştırmasında da normatif dayanışmanın yüksek olduğu ailelerin gelir düzeyinin de düşük olduğu saptanmıştır.

Gençlerde normatif dayanışma ile empati düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Araştırma sonuçlarına göre gençlerin normatif dayanışma düzeylerinin yüksek düzeye yakın olduğu bulgusu göz önüne alındığında; gençlerin ailelerine ve nesiller arası rollere verdikleri önem çerçevesinde bu durumun empati düzeylerinin yüksek düzeylere yakın olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada gençlerde normatif dayanışma ile empati düzeyi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur; bu sonuç doğrultusunda, gençlerin empati becerilerinin daha da gelişmesi için erken eğitim çağından itibaren ders içeriklerinin ve yöntemlerin daha fazla geliştirilmesi önerilebilir. Empati düzeyinin gelişmesindeki en önemli faktör eğitim sisteminde empatik bir bakış açısıyla verilen eğitimler olacaktır.

Araştırmanın sonuçlarına göre gençlerin normatif dayanışma puanlarının yüksek düzeylere yakın olduğu bulunmuştur. Normatif dayanışmanın bir fonksiyonu olan “ebeveynlerin ihtiyaç duyduklarında çocuklarına güvenebilmeleri”ni sağlayabilmek için; normatif dayanışma düzeyinin gençlerde daha da yükseltilmesi için, gençlerin ebeveynleri ile ilişkisinin kuvvetlendirilmesi sağlanmalı, eğitimler, paylaşım içinde bulunabilecekleri programlar ve projeler üretilmelidir. Aynı zamanda boş zaman faaliyetlerini aktif bir şekilde sürdürülebile becerilerinin kazandırılması gerekmektedir.

Çalışmada ebeveynlerin eğitim durumları normatif dayanışmayı etkileyen diğer bir faktördür. Bu doğrultuda hayat boyu öğrenme yoluyla nesiller arası ilişkilerin artırılması ve sürdürülmesi yönünde kurs programları oluşturulmalı ve yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca uygulamalı eğitimler, rekreasyon faaliyetleri ve projeler oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.

Bütün bu öneriler doğrultusunda gençlerde normatif dayanışmanın geliştirilmesi ve empati düzeyinin artırılmasını sağlayacaktır dolayısıyla bu yaklaşım ve politikalar toplumun refahına katkı sağlanması yönünde çok büyük önem arz etmektedir.

Çalışma Ankara’da yaşayan gençlerle sınırlı kaldığından, araştırma farklı bölgelerde tekrarlanmalıdır. Ayrıca nesiller arası dayanışmanın sadece normatif dayanışma boyutu ele alındığından diğer boyutları (fonksiyonel dayanışma, uzlaşım sal dayanışma, yapısal dayanışma, ilişkisel dayanışma ve duygusal dayanışma) ile de araştırmalar yapılması önerilebilir.

EXTENDED ABSTRACT

A Study On Intergenerational Normative Solidarity And Empathy Levels In Young People

Serhat Öztürk*
Nihan Yılmaz**

Introduction

Changes in the labor market and in the way young people socialize as a result of urbanization, increasing geographic mobility, and globalization have led to changes in values, and this change has similarly affected intergenerational solidarity.

Normative solidarity constitutes a dimension of intergenerational solidarity. Normative solidarity is defined as the degree of commitment to the role undertaken in the family and the fulfillment of obligations, the importance attached to family and intergenerational roles, and the degree of commitment to one's obligations as a child (Bengtson & Roberts, 1991, p. 860).

* Dr., Hacettepe University, Department of Family and Consumer Sciences, Ankara, sozturk@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7285-983X

** Res. Assist., Hacettepe University, Department of Family and Consumer Sciences, Ankara, nihangursoy@hacettepe.edu.tr, ORCID:0000-0002-2451-0852

With each passing day, people face a more complex and intense pattern of interpersonal relations. This complexity leads to the disruption of interpersonal relations, to interpersonal conflicts, to people's alienation from each other, and to feelings of loneliness in society (Rehber, 2007: 1). Ensuring and maintaining intergenerational solidarity in the family is of particular importance for both aging elders and young people preparing to become adults in society (Özmete, 2017, p.5). With respect to ensuring and maintaining intergenerational solidarity, empathy emerges as an informant factor in improving interpersonal relations and in preventing alienation and feelings of loneliness. Empathy constitutes an integral component in people's ability to understand one another. The fact that an individual understands the feelings of the other person and can put himself/herself in his/her place may also minimize communication problems (Rehber & Atıcı, 2009, p.324).

A decrease in intergenerational solidarity and sharing leads to an increase in intergenerational conflict. However, it is very important to increase the number of studies seeking to strengthen intergenerational relations, facilitate transfers and sharing, and bring old parents/grandparents and young people together in order to protect and maintain our social values (Canatan, 2008, p.67; Hazer, 2012, p.138; Görgün-Baran & Çoban, 2012, p.189).

The increase in studies on intergenerational solidarity in families and the intensifying interest in this issue are essential in strengthening family life, establishing a mutual understanding of expectations between parents and grandparents and between children and grandchildren, and facilitating solutions to their problems.

With this study, we have aimed to examine empathy levels and normative solidarity, which is central in protecting and maintaining social values and which further constitutes a dimension of intergenerational solidarity.

Data for the study were collected through face-to-face interviews conducted with 500 young people aged 18-29 selected by convenience sampling from the Bahçelievler, Emek, and Beşevler neighborhoods of the Çankaya district of Ankara, Turkey.

The questionnaire implemented in the study consists of three parts. In the first part, the Intergenerational Normative Solidarity Scale (Netzer, 1994) was used to determine the normative solidarity levels of young people. In the second part of the questionnaire, the Empathy Level Determination Scale (Lawrence et al., 2004) was used to determine the empathy levels of young people. The last part of the questionnaire included questions for determining the demographic characteristics of the young people participating in the study. SPSS 24.0 was used to perform the statistical analysis of the data obtained from the study.

In the study, demographic and descriptive information about the participants was expressed through various descriptive statistics (e.g., number, percentage, mean, standard deviation). Furthermore, the mean and standard deviation values of intergenerational normative solidarity and empathy levels of young people were given. The study further tested whether there was a difference between the variables using the Significance Test of the Difference Between Two Means (t-test) when the number of groups is limited to two (gender, etc.) and using a One Way Variance Analysis (ANOVA) when the number of groups exceeds two (educational status, monthly income, age, etc.). As a result of the analysis, a Multiple Comparison Test (Scheffe) was performed to check from which group the difference originated; the results of which were presented in tables. In the study, the direction and strength of bilateral correlations between empathy level and life satisfaction were determined by a two-way Pearson correlation analysis.

According to the results of the study examining the correlation between the empathy levels and life satisfaction of young people, the normative solidarity scores of young people were found to be close to high.. Similarly, it appears that the mean scores were also close to high both in the study carried out by Öztürk and Hazer (2016) to determine the dimensions of intergenerational solidarity in families and in the study carried out by Öztürk (2016) to determine intergenerational normative solidarity in families. According to this finding, it may be concluded that young people are committed to the roles undertaken in their family and fulfill their obligations.

Significant differences were found in normative solidarity by gender and perceived income status.

A positive correlation was found between normative solidarity and empathy level in young people. The study's results reveal that the reason for young people's having close to high normative solidarity levels is because their empathy levels were close to high with regard to the importance they attached to their families and intergenerational roles.

Since the study was limited to young people living in Ankara, the research should be repeated in different regions. Furthermore, since only the normative solidarity dimension of intergenerational solidarity was discussed, it is recommended that future studies examine other dimensions of it.

Kaynakça/References

- Bengtson, V. L. ve Roberts, R. E. L. (1991). Intergenerational solidarity in aging families: an example of formal theory construction. *Journal of Marriage and the Family*, 53(4), 856–870.
- Brackbill, Y. ve Kitch, D. (1991). Intergenerational relationships: A social exchange perspective on joint living arrangements among the elderly and their relatives. *Journal of Aging Studies*. 5(1), 77-97.
- Brody, E.M., Johnsen, P.T., Fulcomer, M.C. ve Lang, A.M. (1983). Women's changing roles and help to elderly parents: Attitudes of three generations of women. *Journal of Gerontology*. 38, 597-607.

- Brody, E.M., Johnsen, P.T. ve Fulcomer, M.C. (1984). What should adult children do for elderly parents? Opinions and preferences of three generations of women. *Journal of Gerontology*, 39, 736-746
- Canatan, A. (2008). Toplumsal değerler ve yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1, 62-71.
- Erkuş, A. (2013). *Bilimsel araştırma süreci*. Seçkin Yayıncılık.
- Gökkaya, F. ve Tekinsav-Sütçü, S. (2018). Ortaokul öğrencilerinin zorbalık eğilimi ile empati düzeyleri arasındaki ilişkide aleksitiminin aracı rolü. *Gençlik Araştırmaları Dergisi* 6(15), 43-59.
- Görgün-Baran, A., ve Çoban, S. (2012). *Kuramsal açıdan kuşaklararası dayanışma: yaşlı-genç ilişkileri*. Kuşaklararası Dayanışma ve Aktif Yaşlanma Sempozyum Bildirileri. Grafer Tasarım Baskı Ambalaj.
- Hammerström, G. (1993). Solidarity and values in three generations. Becker, H. A., Hermkens, P. L. (Eds.), *Solidarity of generations: Demographic, economic, and social change and its consequences* (ss. 683-711).
- Hazer, O. (2012). Büyük ebeveynlerinin ergenler tarafından algılanan özelliklerini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 29(1), 123-141.
- Heller, P.L. (1976). Familism scale: revalidation and revision. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 423-429.
- Hoffman, M.L. (1984). Interaction of affect and cognition in empathy. Izard, C. E., Kagan, J. ve Zajonc, R.B. (Eds.). *Emotions, cognition and behavior*. (ss. 103-131). Cambridge University Press.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2008). Günümüzde insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş. Evrim Yayınları.
- Kaya, B. ve Çolakoğlu, Ö. (2015). Empati düzeyi belirleme ölçeği (EDBÖ) uyarlama çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 17-30 .
- Kohut, H. (1959). Introspection, empathy, and psychoanalysis: an examination of the relationship between mode of observation and theory. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 7, 459-483.
- Lawrence, E. J., Shaw, P., Baker, D., Baron-Cohen, S., ve David, A. S. (2004). Measuring empathy: reliability and validity of the empathy quotient. *Psychological Medicine*, 34, 911-924.
- Netzer, J. K. (1994). Intergenerational solidarity and plans for care in later life families. Yayınlanmamış Doktora tezi, University of Florida, Amerika Birleşik Devletleri.
- Özmete, E. (2017). *Türkiye’de kuşaklararası dayanışmanın değerlendirilmesi projesi*: Bilgi notu. Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Öztürk, S.ve Hazer, O. (2016). Youth perspectives on intergenerational solidarity in families. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 10(4), 222-232.
- Rehber, E. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerine göre çatışma çözme davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Çukurova Üniversitesi SBE, Adana.
- Rehber, E. ve Atıcı, M. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1),323-342.
- Roberts, R. E. L., Richards, L. N. ve Bengtson, V. L. (1991). *Intergenerational solidarity in families: untangling the ties that bind*. Pfeifer, S. K., Sussman, M. B. (Eds.). Marriage and Family Review, (ss. 11-46). Haworth Press.
- Rogers, C. R. (1959). *A theory of therapy, personality, and interpersonal relationships: as developed in the client-centered framework*. Koch, S. (Ed.), *Psychology: A Study of a Science. Formulations of the Person and the Social Context* (ss. 184-256). McGraw Hill.
- Rogers, C. R. (1975) Empathic: An unappreciated way of being. *The Counseling Psychologist*, 5, 2-10.
- Seelbach, W.C. ve Sauer, W.J. (1977). Filial responsibility expectations and morale among aged parents. *The Gerontologist*, 17, 492-499.
- Seelbach, W.C. (1977). Gender differences in expectations for filial responsibility. *The Gerontologist*, 17, 421-425.
- Thompson, K.L. ve Gullone, E. (2003). Promotion of empathy and prosocial behaviour in children through humane education. *Australian Psychologist*, 38, 1-22.
- Yavuz, S. ve Özmete, E. (2012). Türkiye’de Genç Bireyler ve Ebeveynleri Arasında Yaşanan Sorunların “Aile Yapısı Araştırması” Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları* 7(29), 9-27.